

INLEIDING 11

ROBERT DAHL (1915-2014) 11
PRIMAIRE TEKST DAHL 16

I VOLK OF EXPERT? 18

- 1.1 Plato: weg met de democratie, lang leve de filosoof 20
SOCRATES (469-399 V.C.), PLATO (427-347 V.C.) EN
DE ATHEENSE DEMOCRATIE 20
 - 1.1.1 De arbeider, de wachter en de heerser 22
 - 1.1.2 De filosoof als koning 24
 - 1.1.3 Maatregelen tegen corruptie 25
- 1.2 Dahl: kritiek op de koning-filosoof 27
 - 1.2.1 Plato's deugdzame filosofen 27
 - 1.2.2 Dahls kritiek op Plato's opvatting 29
 - 1.2.3 Het bijzondere karakter van morele kennis 29
 - 1.2.4 Technische kennis alleen is niet genoeg 30
- 1.3 Mill: de wijsheid van de massa 31
JOHN STUART MILL (1806-1873) 31
 - 1.3.1 De onmogelijke eisen aan alleenheersers 33
 - 1.3.2 Waarom democratische beslissingen beter zijn 34
 - 1.3.3 Ongelijk stemrecht 35
JOSEPH SCHUMPETER (1883-1950) 36
- 1.4 Schumpeter: gebrekkige rationaliteit in de politiek 36
 - 1.4.1 Irrationaliteit in keuzes 37
 - 1.4.2 Laat de elite met rust 39
- 1.5 Terugblik 39
PRIMAIRE TEKST MILL 42

2 IS HET GOED OM IN EEN DEMOCRATIE TE LEVEN? 46

- 2.1 Mill: jezelf worden in een democratie 50
 - 2.1.1 Utilisme 50
 - 2.1.2 Participatie 51
 - 2.1.3 Representatie 53
- 2.2 Rousseau: van natuurlijke mens naar citoyen 54
JEAN-JACQUES ROUSSEAU (1712-1778) 54
 - 2.2.1 De mens en zijn twee liefdes 56
 - 2.2.2 Van nature vrij, in de samenleving onvrij 57
SOCIAAL CONTRACT 58
 - 2.2.3 Directe democratie 59
- 2.3 Nietzsche: democratie is voor zieke kuddedieren 60
FRIEDRICH NIETZSCHE (1844-1900) 60
 - 2.3.1 Tussenwezen 62
 - 2.3.2 Slavenmoraal 63
- 2.4 Plato: democratie als recept voor een dictatuur 64
 - 2.4.1 Vijf verschillende staatsvormen 64
 - 2.4.2 Doet democratie mensen tot bloei komen? 67
- 2.5 De Tocqueville: kansen en gevaren van de democratie 67
ALEXIS DE TOCQUEVILLE (1805-1859) 67
 - 2.5.1 Gevaren van de democratie 69
 - 2.5.2 Oplossing: versterk de democratie 71
- 2.6 Terugblik 72
PRIMAIRE TEKST PLATO 74

PRIMAIRE TEKST NIETZSCHE 76

3 DEMOCRATIE: VRIJHEID OF SLAVERNIJ? 79

3.1 Nozick: democratie is slavernij 81

ROBERT NOZICK (1938-2002) 81

3.1.1 Democratie als tirannie 83

3.2 Rousseau: een afspraak om vrij te zijn 84

3.2.1 Natuurtoestand en sociaal contract 85

3.2.2 An offer you can't refuse 86

3.2.3 Gedwongen om vrij te zijn 87

3.3 Schumpeter: democratie als markt 89

3.3.1 De algemene wil bestaat niet 90

3.3.2 Democratie als markt 91

3.3.3 Voorwaarden voor een succesvolle democratie 94

3.3.4 Vrijheid in een democratie als markt 96

3.4 Deliberatieve democratie: discussiëren in plaats van stemmen tellen 97

AMY GUTMANN (1949) 97

JÜRGEN HABERMAS (1929) 98

3.4.1 Wat te doen met onenigheid? 99

3.4.2 De nadelen van stemmen 101

3.4.3 De voordelen van discussie 102

3.4.4 Vrijheid in een deliberatieve democratie 104

3.5 Terugblik 105

PRIMAIRE TEKST NOZICK 108

4 HOE DIVERS KAN EEN DEMOCRATIE ZIJN? 111

4.1 Cliteur en de lekenstaat 113

PAUL CLITEUR (1955) 113

4.1.1 Staat en religie: vier manieren 114

4.1.2 Ethiek in de lekenstaat 116

4.1.3 Drie bezwaren tegen de lekenstaat 118

4.2 Rawls: we moeten het samen eens worden 122

JOHN RAWLS (1921-2002) 122

4.2.1 Publieke redelijkheid 123

4.2.2 Overlappende consensus versus modus vivendi 125

4.2.3 Basisstructuur en vrijwillige verbanden 127

4.3 Sandel: laten we met elkaar praten 128

MICHAEL SANDEL (1953) 128

4.3.1 Neutraliteit 130

4.3.2 Ethiek in de politiek 131

4.4 Terugblik 133